

LOKALHISTORISK
Kalender 2018

Forsidebildet viser stabburet på Røys gård i Skotbu. Foto (2017): Grunde Vale

Stabbur

Ordet *stabbur* kommer av *stav-bur*. I noen deler av landet brukes betegnelsen *stolpehus*, *stolpebod* eller bare *bur*. Bur kan brukes om både «forrådshus på en gård» og «hus med soverom». Selve stabburet ble plassert på stolper, ca. 1 – 1,5 meter over bakken. Dette hadde to hensikter:

- Å oppnå lufting under gulvet for å hindre fuktighet i å trenge opp fra bakken.
- Å hindre mus og rotter fra å komme inn i lageret. Stolpene var derfor spesielt utformet med en profil som hindret smådyr i å klatre opp. Av samme grunn var det også en åpning på ca. 30 cm fra øverste trappetrinn og opp til inngangen.

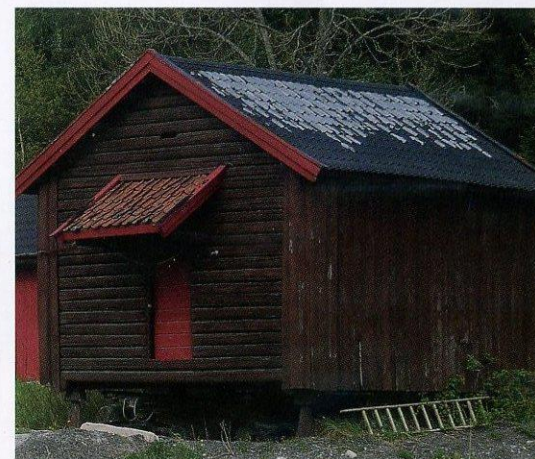
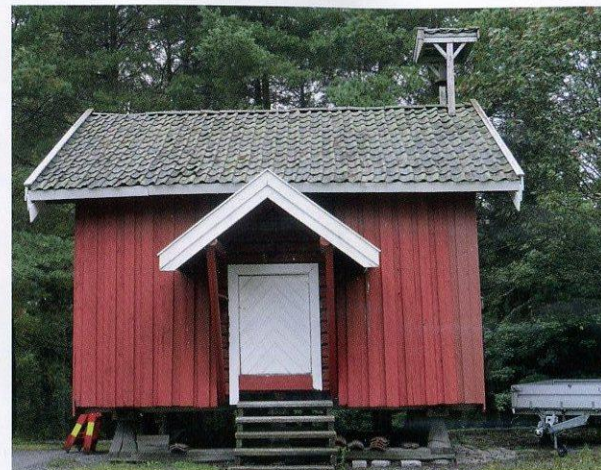
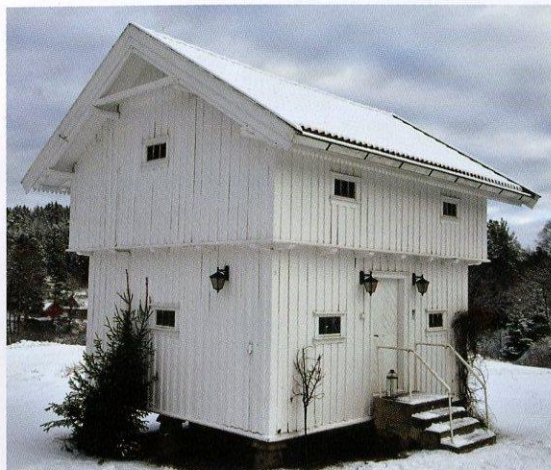
Sett utenfra kan det være lett å forveksle *loft* og *stabbur*. Bur og stabbur er til oppbevaring av mat, mens loft er en middelalderbygning primært beregnet på boligformål. Loftet er alltid i to etasjer og har utvendig trapp og svalgang på en eller flere vegger rundt andre etasje. Loftet kunne ha ildsted. Loftsrommet er et soverom, og til å oppbevare klær og tekstiler. Loftet sto aldri på stolper som et stabbur, men mange loft er sekundært brukt som stabbur. De fleste gårder klarte seg uten loft, men alle skulle ha bur eller stabbur. I Gulatingsloven fra 900-tallet nevnes tre hus som skal stå på plass når en leilending forlater en gård: Stua, eldhuset og buret. Buret er opphavet til stabburet, og er eldre enn loftet, som ikke nevnes i Gulatingsloven. Buret ble tidlig i middelalderen bygd i to etasjer, og noen steder i landet ble det etterhvert satt på stolper, slik at vi fikk stabburet slik vi kjenner det. På større gårder kunne stabburene være svært forseggjorte, og gjerne forsynt med loft, og med utsmykninger. Vanligvis var imidlertid stabburene på gården svært enkle, og inneholdt kun ett enkelt rom.

Inne i stabburet var det minst en *melbinge* som var forsynt med flere rom for lagring av ulike typer korn og mel. Det inneholdt også en salttønne for salting av flesk. Salttønningen måtte være helt tett, da flesket etter hvert ble liggende i en saltlake. I taket var det montert kroker for opphenging av røkte og saltede kjøttvarer, for eksempel spekeskinke. Stabburet var ikke frostfritt, og kunne derfor ikke lagre varer som ble ødelagt av frost. Dersom stabburet var i to etasjer ble korn og mel lagret i andre etasje, mens kjøtt ble lagret i første etasje.

Stabbursdøra var en av de få dørene i gårdstunet som var låst. Ytterligere tyverisikring kunne det også være: Under melbingene kunne det ligge steinheller som skulle hindre uvedkommende å bore hull gjennom gulv og berge for å forsyne seg av kornet som var lagret. Nøkkelen til stabburet var et av husfruens statussymboler.

I våre dager er funksjonen som lager for matvarer opphørt, men på grunn av kunst og tradisjon, blir mange slike bygninger likevel vedlikeholdt som en lagerbod. Stabburet er også i dag en staselig bygning i gårdstunet.

Kilde: Wikipedia

Ovenfor er eksempler på stabbur fra gårder beliggende i ulike deler av Ski, alle fotografert i 2017. Følgende gårder er representert:
I øverste rekke, fra venstre mot høyre, Vål (Kråkstad), Kullebunden (Siggerud), Ellingsrud (er flyttet til Waldemarhøi i Ski).
I nederste rekke, fra venstre mot høyre, Kværner (Ski), Søndre Løken (Kråkstad) og Taraldrud (Siggerud).

Det typiske for Ski er enkle stabbur, uten utsmykninger.

Foto (2017): Arne Storvoll (Kullebunden) og Grunde Vale

I de siste 20-30 årene er det blitt merkbart oftere “grønne vintere” Det forekom vintere med lite snø tidligere også, men det var bare unntaksvis. Vanligvis var det et yrende liv av barn, ungdom og voksne som gikk på ski, hoppet eller akte på kjelke i bakkene/jordene nær sentrum – blant annet ved Vardåsen og på Rullestadjordet. Realskolen og gymnaset avviklet skoleskirenn i Vardåsen, og på Rullestadjordet. Når våren nærmet seg skulle møkka, blant annet fra dyra på Kværner, spres utover jordene.

Vinter ved Vardåsen

Hoppmoro (bildet nederst til venstre)

På gårdsjordene var det fritt fram for lek og moro, når snøen kom. Etter de olympiske vinterlekene i Oslo i 1952, fikk skihoppingen et kraftig oppsving for mange gutter. Arnfinn Bergmann, Torbjørn Falkanger ble store helter, og det ble bygd hoppbakker overalt (vanligvis hopp av snø, og med naturlig tilløp).

De tre klassekameratene på bildet, Gunnar Knutsen, Frank Jensen og Karl-Olaf Løkenhagen er ferdige med å bygge snøhoppet, og to grankvister markerte hoppkanten. Overrenna og unnarenna var også tråkket ferdig, og nå er de klare for prøvehopping – nedenfor Kværner gård vinteren 1955.

Det var vanlig å bruke samme par løypeski til aktiviteter i både hopp, langrenn og utfor, og da helst med Kandaharbindinger. Av klær burde man ha V-genser og lue med hvite striper (kanter) – akkurat som de store gutta.

Møkkajobb (bildet øverst til venstre)

I tidligere tider var snømåking en del av hverdagen vinterstid, men det var helst langs veier og gårdsplasser. De to karene på bildet, Erling Karlsen og Oskar Løkenhagen, har fått jobb med å måke seg ut på Kværnerjordene mot Kvakestad gård, for å få husdyrgjødsel ut fra møkkakjelleren.

Vinteren 1948, som bildet er fra, var snørik, og hesten måtte ha hjelp for å ta seg fram med langsleden utstyrt med møkkahvelv og lass. Fjøset på gården ble bygd med en høy gjødselkjeller under, omkranset med kraftige gråsteinsmurer, som gjerne hadde to gjødselporter bygd med flotte steinbuer. Men møkkaarbeid ble det uansett, hver vinter/vår.

Skoleskirenn – Ski kommunale høgre almenskole

(bildene til høyre)

Start og innkomst for langrennene i skoleskirennen 1946 var rett nedenfor skoleplassen, mens det ble hoppet i Sandbakken¹ på Vardåsen. Hopperen på bildet var fra Siggerud, men navnet er ukjent.

¹ Ifølge Aslaug Sander (1927–2015) ble det under krigen (1940–1945) bygd en naturbakke i sandtaket nordost for det gamle vanntårnet, ned mot Kværnerveien – omtrent ved dagens Kværnerveien 20. Hopplengden var mellom 15 og 20 meter, og Aslaug hadde selv hoppet der. Hun sa at her ble det holdt skoleskirenn, og at bakken ble kalt Sandbakken. Mellom 1910 og 1960 var det ulike hoppbakker som ble benyttet i Vardåsen. Før krigen ble det hoppet i **Askebakken** (på nordsiden av dagens speiderhus), på 1940-tallet i **Sandbakken**, og senere var hoppbakkene **Kildebakken** (15–16-metersbakke ned lia nordost for dagens speiderhus), **Fartsbakken** (20–25-metersbakke nord for Vanntårnet og ned "stotsiden" av åsen) og **Vardelibakken** (mellom dagens Kværnerveien 16 og 18). Mellom Kildebakken og Fartsbakken ble det også anlagt en utforløype, men den ble lagt ned etter en utforkjøring med påfølgende skinnleggsbrudd.

JANUAR

Dag/uke	1	2	3	4	5
Mandag	1	8	15	22	29
Tirsdag	2	9	16	23	30
Onsdag	3	10	17	24	31
Torsdag	4	11	18	25	
Fredag	5	12	19	26	
Lørdag	6	13	20	27	
Søndag	7	14	21	28	

Nyttårsdag 1. januar

Amatørfoto tatt av drosjeeier Kåre Svarthoel. Det finnes et postkort fra 1939 med samme motiv, tatt av fotograf Thorstein Nielsen, Ski, jfr "Gode gamle Skibyen" (Facebook).

Jernbaneveien i Ski

Dette vinterbildet viser Jernbaneveien i 1947 – knapt 70 år etter at jernbanen kom til Ski. Den første butikkveksten i Ski skjedde langs Nyveien (Nordbyveien) på vestsiden av Jernbanebrua, men etter hvert blomstret forretningsgårder opp langs Jernbaneveien.

Bildet viser et levende sentrum i Ski med biler og mennesker – og sparkstøtting!

I bakgrunnen (lyse bygninger midt i bildet) ser vi Næssgården og Rutheimgården, bygd henholdsvis i 1940 og 1933 (samme arkitekt). Næssgården er omtalt i fjorårets kalender. Murgården Rutheim ble bygd for Rut og Richard Boger og har gitt plass for flere forretninger som Rolf Skonnord, gullsmed Hans Hasle, Grand frisørsalong (Gunhild Espelid) og Apoteket m flere.

Disse bygningene utgjør et verdifullt kulturminne i skillet fra treby til murby i Ski, uttaler arkitektstudenter på jakt etter Skis ukjente kulturminner (ØB, 27.7.2017).

På venstre side i bildet står to drosjer og i bakgrunnen litt av de store trærne i Jernbaneparken.

Drosjeeierne i Ski på 1950-tallet var far og sønn Hagman (Johan og Samuel), Carlo Braathen, Kåre Svarthoel og brødrene Reidar og Petter Ødegård.

På høyre side ser vi Refheim med Refsum Landhandel (gården hadde flotte glassvinduer (også i farger) ut mot gata). Videre stabburet (Vanaheim) som ga plass for Elise Brækkes klesforretning. Dessuten ser vi en flik av kolonial Arne Ulmo og dragestilsvillaen "Vanaheim" med restaurant "Pålle" Vanaheim var blant de eldste forretningsgårdene i Ski.

Originalbildet ble gitt av drosjeeier Kåre Svarthoel til DnC. Et forstørret foto av dette henger nå på veggen hos "Erik's Herrefrisør" i Næssgården. På bildet er det mulig å se at det mellom Rutheim og Refheim finnes en liten kiosk (eier Torp), og med litt godvilje kan vi telle opptil 14 personer på bildet.

Dette bymotiv fra 1947 har i dag – 70 år senere – blitt "aktuelt" i forbindelse med ny regulering og endring av gatenettet som følge av Follobanen. Gjennomkjøring i Jernbaneveien vil bli vesentlig redusert, samtidig som "grønn byutvikling" skal stimulere til mer handel og trivsel. Dessuten skal nye kollektivløsninger og gode arenaer for fotgjengere og syklist på plass.

Vi ønsker oss et levende sentrum med mange hyggelige møteplasser!

Apropos frisører i Jernbaneveien: Hos Ski bibliotek/ lokalhistorisk arkiv finner du under "Månedens bilde" (april/2017) en artikkel om "Ski barberforretning", som lå midtveis i Jernbaneveien (1923). Det ligger mye frisørhistorie i denne gaten og fortsatt etableres det nye frisører i ei gate som ganske nylig ble omtalt som "frisørgata"!

Kilde: Erik Gylder.

FEBRUAR

Dag/uke	5	6	7	8	9
Mandag		5	12	19	26
Tirsdag		6	13	20	27
Onsdag		7	14	21	28
Torsdag	1	8	15	22	
Fredag	2	9	16	23	
Lørdag	3	10	17	24	
Søndag	4	11	18	25	

Fastelavn 11. februar

Parti af Dal, tegning etter bilde fra 1900.

Butikkinnngang rundt hjørnet til venstre, plakatvegg med barometer, og på nordre side: tilbygg for melkesalget.

Telefonsentralen hadde en stolpe tett inntil veggen med flere kroker/telefonråder.

En linje kunne ha flere abonnenter – husk å ringe av.

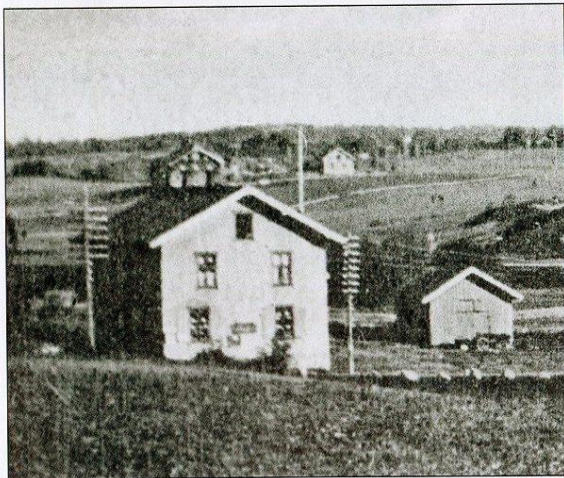
Bilde utlånt fra Ski bibliotek/lokalhistorisk arkiv.

Parti fra Kraakstad, fra 1905.

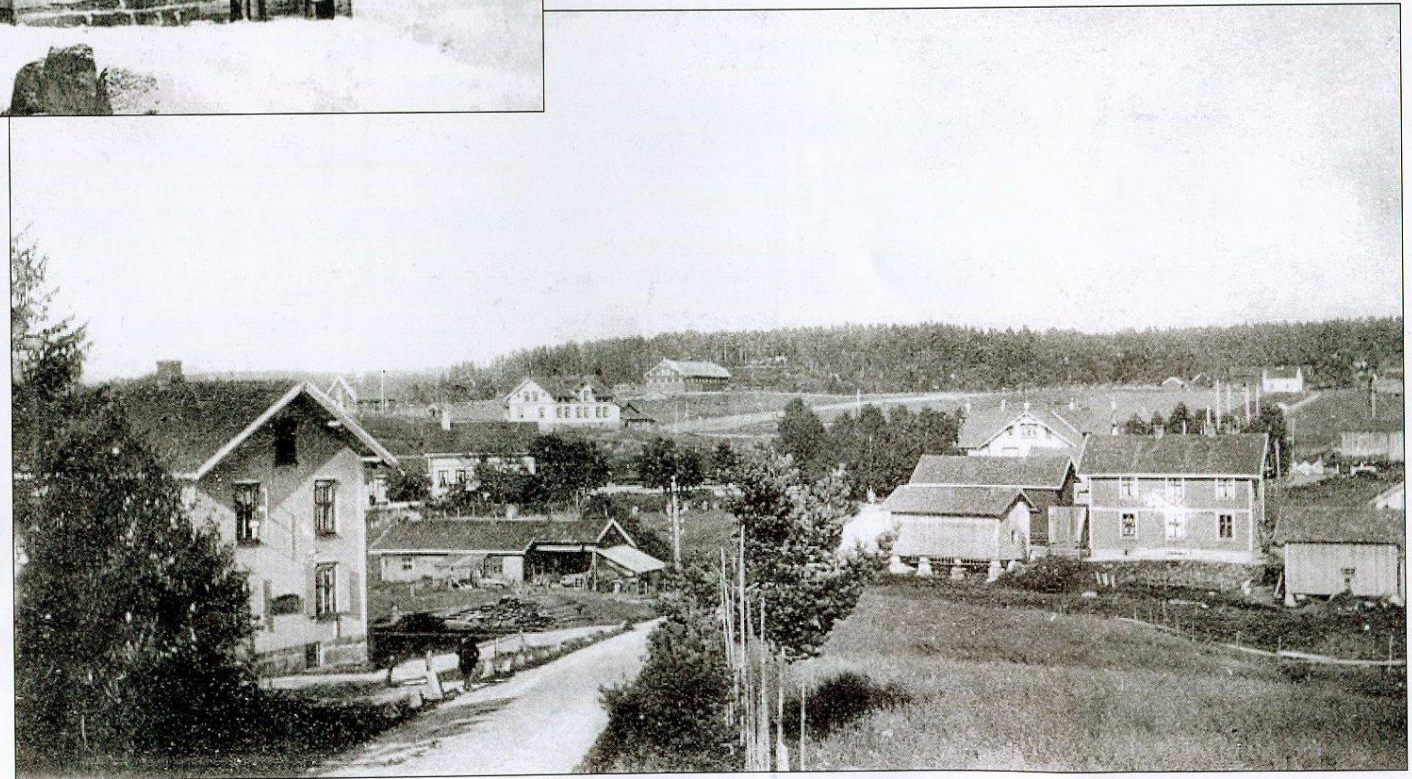
Fra venstre ser vi Dal handelssted, smie bygd av Christian Tromaas, Jernbanestasjonen med stor trelaststabel, forretningene Solvang og Heimdal (med tre uthus). Bakgrunn; Midsem-gårdene.

Merk telefonstolpen med seks-syv abonnementslinjer.

Bilde utlånt fra Helge Pedersen, Kråkstad.

Utsnitt av Dal fra "Parti fra Kraakstad" fra 1912. Stolpe med mange telefonråder på begge sider av Dal. Dette tyder på at det må ha vært en sterk utvikling av telefonsentralen mens den ennå var på Dal. Bilde utlånt fra Ski bibliotek/lokalhistorisk arkiv.

Dal – et gammelt handelssted i Kråkstad

Jernbanen ga støtet til stor aktivitet i Kråkstad sentrum. Rundt 1900-årskiftet var handelen godt i gang langs "Dalsbakken" (Stasjonsveien) med hele tre forretningsgårder; nemlig Dal, Heimdal og Solvang. Det må ha vært et yrende liv i "gamle Kraakstad", med økende trafikk på jernbanen, levering av melk (og is!) til meieriet, og handel i butikkene. Det gamle stasjonsmiljøet kan ennå gjenkjennes. Stasjonsbygningen og Priveten er fredet, mens deler av nærområdet rundt stasjonen er registrert som kulturminne.

Gårdeiere og kjøpmenn. Bankkasserer Jens Martin Midsem (f 1831) eide storgårdene Sigtun og Midsem søndre. Ikke lenge etter at stasjonsbygningen ble oppført i 1882 bygde han Dal, på Sigtuns grunn (6/1), som det første handelsstedet i Kråkstad.

Folketellingen 1900 viser at han bodde på Dal handelssted. I 1901 overdro han Sigtun (inkludert Dal) til sønnen Holm Midsem (f 1873). Han var også bankkasserer og "stor i trelast". Året etter farens død (d 1907) sørget Holm Midsem for at Dal, uten å endre eierforholdet, ble skilt ut fra Sigtun med eget bruksnr (6/4).

Av de tidligste kjøpmenn kjenner vi bare Martin Nesten (f 1872) fra Ullensaker. Han hadde butikkerfaring og allerede i 1910 var han godt etablert på Dal som landhandler (kolonial, manufaktur og fetevarer) sågar med to butikketjener. I 1915 kjøpte Martin Nesten eiendommen Dal (6/4) av Holm Midsems konkursbo og drev landhandleriet videre, etter hvert med Johannes Finstad som betjent. Martin Nesten benyttet i perioder hele 1. etasje til butikk, og drev stort med handel til gårder, og dessuten med melkeutsalg.

Martin Nesten solgte i 1943 Dal til Johannes Finstad, som i 1946 fikk skilt ut den delen av eiendommen som lå inntil elva (Elvedal) for å bygge et nytt forretningsbygg (her sto ei smie fra før 1900). Dette bygget sto ferdig i 1947 og samme år solgte han Dal til sjåførlærer Asbjørn Braathen med klausul om ikke å drive butikkvirksomhet

der. Finstad startet så butikkvirksomhet på Elvedal, senere med Hans Fjeld og John Bjoner som drivere. Kjøpmann Edgar Berger overtok driften fra 1960 til 2000 – Kråkstad Matsenter. Elvedal er i dag solgt ut av Finstadfamilien, mens Dal eies av barnebarn til Asbjørn Braathen.

Den første telefonsentral i Kråkstad. Follo telefonselskap, en sentralstasjon, ble stiftet i 1891. En av stifterne var ordfører Oskar Opsand fra Kråkstad. Han var også regnskapsfører for dette selskapet og var kjent som en foregangsmann mht tidens nyvinninger. Kan kontakten mellom ham og svigerfar Jens Martin Midsem ha bidratt til at Kråkstad telefonsentral, allerede på 1890-tallet, ble lagt til Dal? Under ombygging hos Nesten i 1915 ble sentralen flyttet fra Dal til Heimdal.

I 1921-22 innløste Telegrafvesenet Follo telefonselskap i forbindelse med ny telegrafstasjon i Ski (Villa Kjørbo). Nye telefonkataloger ble utgitt i 1921, etter at den automatiske sentral Frogner i Christiania ble tatt i bruk (ØB jan.1921)" Over tid overtok Telegrafvesenet alle 9 telefonsentralene i Follo (store og små), heri Kråkstad sentral.

Vi vet ikke hvem som var den første telefonist i Kråkstad, men Inger Mørk var telefonistinne mens telefonsentralen ennå var på Dal. Sentralbord dame ble sett på som et "fint yrke", men det var gjerne forbeholdt ugifte kvinner.

Kilde: Einar Haugen

MARS

Dag/uke	9	10	11	12	13
Mandag		5	12	19	26
Tirsdag		6	13	20	27
Onsdag		7	14	21	28
Torsdag	1	8	15	22	29
Fredag	2	9	16	23	30
Lørdag	3	10	17	24	31
Søndag	4	11	18	25	

Palmesøndag 25. mars, Skjærtorsdag 29. mars, Langfredag 30. mars

Arne Gunnar Havnås tar imot stadig nye klasser på Elgsrud.

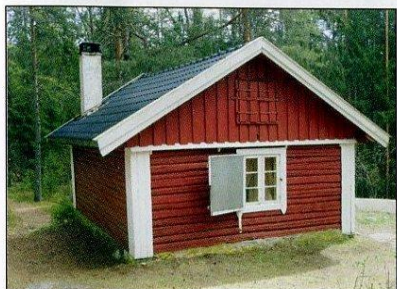
Elgsrud i Sørmarka

Synet av rødmalte Elgsrud er kjent for alle elevene på Ski ungdomsskole og mange på Siggerud.

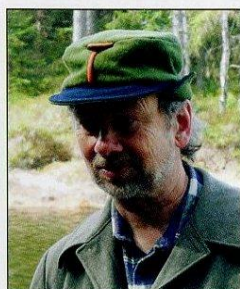
Den er nemlig en del av opplegget i lokalhistorie og friluftsliv i Ski kommune, selv om stedet ligger helt syd i Oslo. Med start fra Siggerud kapell, en ganske hard marsj gjennom skogen, stadig info og oppgaver, stadig nye ting å undres over, kommer elevene slitne og sultne til rast inne i eller utenfor hytta på Elgsrud. Velholdt ute og inne, møblert med gamle velbrukte ting fra forrige århundreskifte, gjerne fyr i grua og plass til å sitte og varme seg. Her er det Arne Gunnar Havnås som er sjefen og har opplegget, og han har mye å fortelle:

Stedet er oppkalt etter et vann nedenfor, Elgsrudtjernet. Den var egentlig en av seks husmannsplasser under gnr. 176, Maurtu (Myretue) i Oslo, men har nok aldri vært brukt som husmannsplass. Den ble ryddet rundt 1860 av Andreas Pedersen Myretue, en av sønnene på gården, men solgt etter bare tre år til Kristian Hansen. Da ble stedet utvidet til å omfatte 10 mål dyrket mark og 50 mål skog. I 1890 overtok Kristian Johannesen (Kristian Elgsrud) med sin store familie og drev bruket til 1898. Da ble Elgsrud solgt som jakthytte til Lorentz Norenberg på Ljan, selv om det under første verdenskrig også ble brukt til matauk og torvskjæring.

I 1966 solgte Norenberg stedet til Oslo kommune,

Elgsrudhytta

Arne Gunnar

som igjen leide det ut til speiderhytte for Ljan, Hauketo og Ekeberg.

De senere årene er det skolene i Ski og Siggerud som bruker stedet, både som ramme rundt dramatisering av utvandringen til Amerika i «Elgsrudspelet», og som konkretisering av motstanden under siste krig. Da fikk nemlig hytta en sentral rolle; den ble et stoppested på den såkalte «Flyktningruta» til Sverige. Flere kjente motstandsfolk har hatt tilhold her i perioder, bl.a. Max Manus og Kolbein Luring fra Oslogjengen.

Da den nye Follobanen skulle forsynes med nok elektrisk kraft, ble nye ledninger gravet inn fra Siggerudsiden. Like ovenfor Elgsrud ble det avdekket to steinalderboplasser fra ca 9000 år f. Kr. Under

utgravingen dukket det også opp en svært forseggjort dreneringsgrøft langs stien til Elgsrud – sikkert laget av folkene som bodde her på 1800-tallet.

Sporene etter boplassene er nå gravd ut, sårene etter kabelnedleggingen er er i ferd med å gro igjen. Men flere spor etter tidligere tider kan oppdages av stadig nye skoleklasser: f.eks. jettegryter eller gamle ulvegraver. Vi vet at ulveflokker angrep husdyr på Maurtu rundt 1840!

En tur til Elgsrud er en opplevelse.

Kilde: Arne Gunnar Havnås og Sørmarkaboka
Foto: Grunde Vale

APRIL

Dag/uke	13	14	15	16	17	18
Mandag		2	9	16 ●	23	30 ○
Tirsdag		3	10	17	24	
Onsdag		4	11	18	25	
Torsdag		5	12	19	26	
Fredag		6	13	20	27	
Lørdag		7	14	21	28	
Søndag	1	8 ●	15	22 ●	29	

1. påskedag 1. april, 2. påskedag 2. april

Konfirmanter i Kråkstad kirke 5. mai 1968

Konfirmanter 1968

Kråkstad kirke 5. mai 1968

Rad 1 fra venstre: Marianne Mørk, Brit Lillian Johansen, Ranveig Kristiansen, Karin Helga Jeksrud, Sissel Agathe Kopperud, Gro Wenche Johansen, Tove Råken

Rad 2: Liv Åse Langberget, Mai Solveig Olsen, sogneprest Andreas Notø, Solveig Helene Furu, Anne Margrethe Lynne, Aud Nygård

En mangeårig tradisjon i Kråkstad er at konfirmanterne blir invitert til 50-års jubileumsfeiring. Menigheten, med ildsjelen Edgar Berger i front, står for arrangementet.

Rad 3: Tor Erling Pettersen, Gunnar Lund, Knut Ragnvald Tollefsrød, Brit Langseter, Rita Kristin Berg, Mariann Kristin Bjerklund, Unni Budalen, Erna Rigmor Bøhler, Gerd Synnøve Karlsen, Gunnar Eckbo
Rad 4: Ole Magnus Asperud, Arne Jonny Sørli, Jan Olav Edvardsen, Tommy Jensen, Finn Basse Fladberg, Leif Vidar Jakobsen, Ingvar Mathisen, Kjell Einar Skrikerud
Rad 5: Ivar Haug, Arne Langseter, Knut Erik Steen,

Kilder:
Kjell Einar Skrikerud (bilde)
Solveig Rød

Konfirmanter i Ski 1968

5. mai: 59 jenter
12. mai: 44 gutter

Konfirmanter i Siggerud 1968

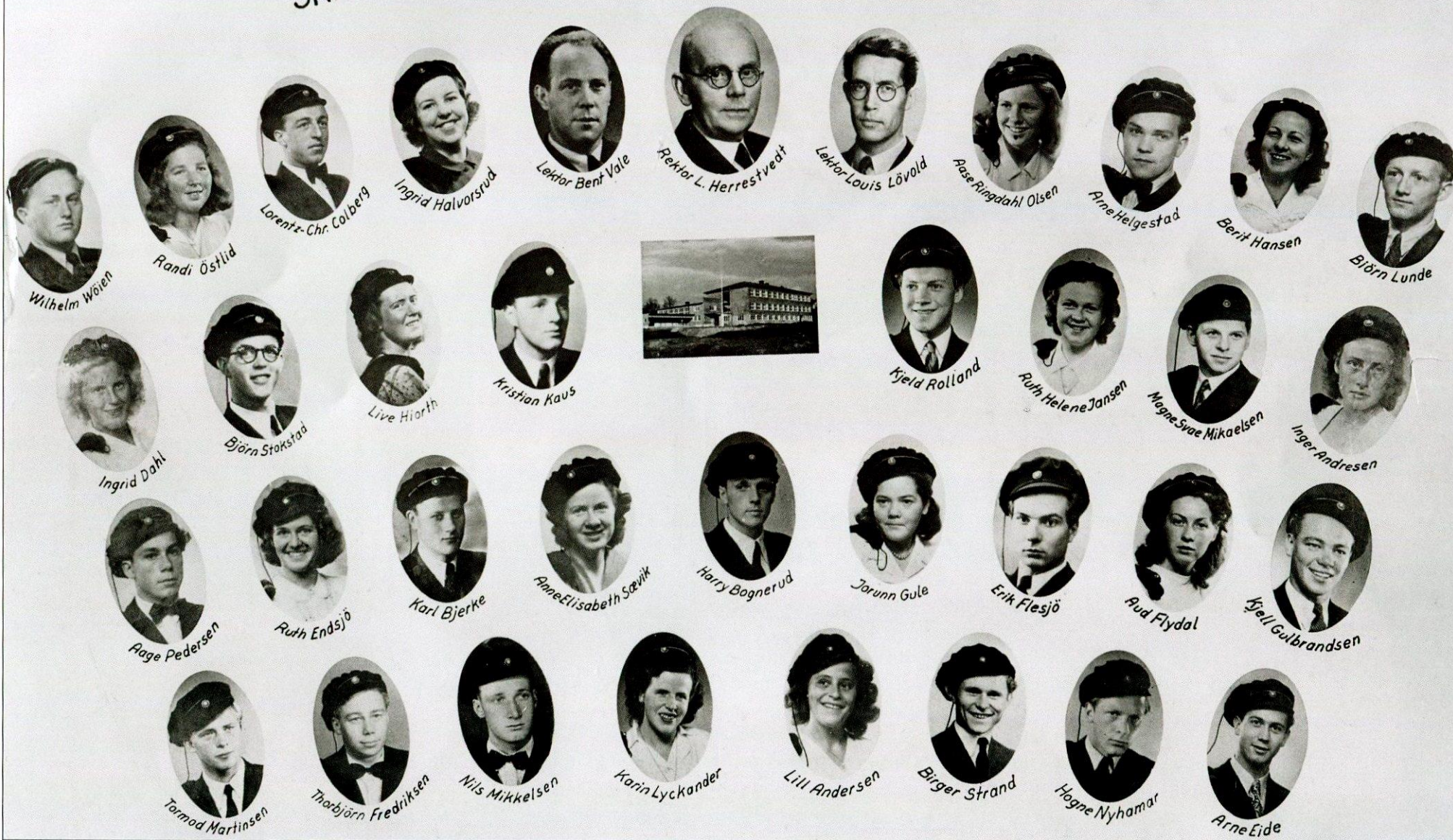
12. mai: 8 gutter og 7 jenter

MAI

Dag/uke	18	19	20	21	22
Mandag		7	14	21	28
Tirsdag	1	8	15	22	29
Onsdag	2	9	16	23	30
Torsdag	3	10	17	24	31
Fredag	4	11	18	25	
Lørdag	5	12	19	26	
Søndag	6	13	20	27	

Offentlig høytidsdag 1. mai, Frigjøringsdag 1945 8. mai, Kristi himmelfartsdag 10. mai, Grunnlovsdag 17. mai, 1. pinsedag 20. mai, 2. pinsedag 21. mai

SKI KOMM. H. ALMENSKOLE - EKSAMEN ARTIUM 1948.

Artiumskullet på engelsklinjen i 1948. Innfelt midt i bildet er skolebygningen.

Ski gymnas

Ski Kommunale Høgre Almenskole begynte sin virksomhet høsten 1921 med to middelskoleklasser, og hadde sine lokaler i Samfunnsbygningen i Ski. I 1937 brant Samfunnsbygningen, men det forelå allerede planer for et nytt skolebygg. Etter brannen ble det fattet endelig vedtak om bygging av skolen, og med det kunne også planene om gymnasium realiseres. I 1938 ble de to første gymnasklassene opprettet, med tilsammen ni elever (fem på reallinjen og fire på engelsklinjen). Undervisningen skulle foregå i Menighetshuset - inntil det nye skolebygget kunne tas i bruk. I september 1938 var det grunnstensnedleggelse for det nye skolebygget, og deretter enkel servering og mange taler på Ski Hotell – bekostet av de kommunale myndigheter med ordfører L. Eger i spissen. Det nye skolebygget sto ferdig ved skoleårets begynnelse høsten 1939, og i 1941 kunne det første kull med artianere uteksamineres fra Ski Kommunale Høiere Almenskole.

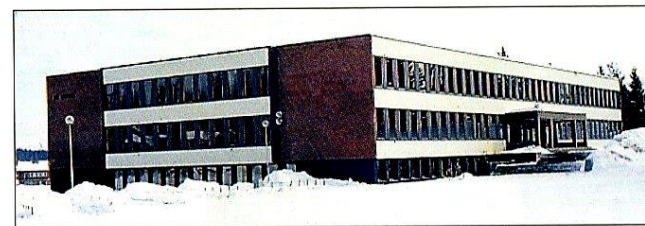
Bildet viser det første artiumskullet i 1941 sammen med lektor Bent Vale (står mellom jentene). Jentene er, fra venstre: Liv Vadum, Aasa Gjelsvik, Ragnhild Bjoner og Inger Johanne Skuterud.

Guttene er, fra venstre: Ludvig Trødal, Odd Brovold, Odd Mamen, Trond Trondsen og Gudmund Klose.

Fra 1938 økte elevtallet ved skolen jevnt og trutt, og sammen med innføringen av 9-årig skole på 1960-tallet, økte behovet for skolelokaler. En komité hadde allerede i 1960 gått inn for at man skulle dekke Skis behov for skolelokaler ved å oppføre et nytt bygg for gymnaset, og bruke den høgre skolens bygninger til den nye ungdomsskolen – og slik ble det.

I 1964 ble det inngått avtale mellom Ski kommune og Akershus fylke om at det skulle bygges nytt gymnasium på Skorhaugåsen i Ski. Bygget ble tatt i bruk i 1967,

men elevklassene flyttet over først i 1968. Bildet av skolebygningen nedenfor er fra 1970. (Foto: Grunde Vale).

Kilde: Ski videregående skole Jubileumshefte 1938-1988

JUNI

Dag/uke	22	23	24	25	26
Mandag		4	11	18	25
Tirsdag		5	12	19	26
Onsdag		6	13	20	27
Torsdag		7	14	21	28
Fredag	1	8	15	22	29
Lørdag	2	9	16	23	30
Søndag	3	10	17	24	

Unionensplaceringen 1905 7. juni. St. Hansaften 23. juni. St. Hans 24. juni

Brohøi på 1950-tallet. Peder M. Fjeldstad foran fyrhuset i sindersbingen. Foto: Per E. Fjeldstad

Gartneriene på Langhus

I 1928 kjøpte Peder Marius Fjeldstad eiendommen Bjerås på Langhus. Eiendommen ligger ved Langhusveien der hvor Langhus Hagesenter holder til i dag. Fjeldstad hadde tidligere bl.a. forpaktet på Waldemarhøy i Ski og drevet gartneri i hagen der. På Bjerås dyrket han blomster og grønnsaker. På slutten av trettitallet ble eiendommen solgt til Arnold R. Flod, som i 1926 hadde startet gartneri på Tøyen i Oslo på leid jord.

Det norske næringsliv, Akershus fylkesleksikon (1952) har følgende opplysninger om Flods handelsgartneri på Bjerås:

«Eiendommens størrelse er 22 mål friland, hvor det drives grønnsaker, vesentlig rosenkål, purre og rødbeter. 350 mistbenkvinduer, hvor det drives tidlige grønnsaker som salat, reddik og melon. 300m² drivhus der det drives tomater, agurker samt innslag av kryssantemum og blomsterløk.»

Etter salget av Bjerås, kjøpte Fjeldstad eiendommen Brohøi. Den lå der det nå er rundkjøring sør for jernbanebroa på Langhus. Her hadde han gartneri et

Flods gartneri på Bjerås. Foto: Widerøe/MiA 1963

års tid før han flyttet til Bekkelaget og fortsatte med gartneridrift der. Gartneriet ble tatt av leirskredet på Bekkelaget i 1953. Fjeldstad flyttet tilbake til Brohøi og fortsatte med gartneridrift til ut på 1970-tallet.

Omkring 1970 solgte Flod gartneriet på Bjerås til Per Tronslien. Torleif Kjønnås ble kompanjong i 1972. De drev bl.a. hagesenter sammen til han overtok i 1993 og startet familiebedriften Langhus Hagesenter AS. Som følge av arbeidet med Follobanen, kunne ikke bedriften fortsette i bygningene. Våren 2017 flyttet de inn i nybygg noe lenger sør på området.

Kilder: Per E. og Einar Fjeldstad

Bjerås 1948

JULI

Dag/uke	26	27	28	29	30	31
Mandag		2	9	16	23	30
Tirsdag		3	10	17	24	31
Onsdag		4	11	18	25	
Torsdag		5	12	19	26	
Fredag		6	13	20	27	
Lørdag		7	14	21	28	
Søndag	1	8	15	22	29	

© 2017

Dagens Pungen – igjengrodd og vakker!

Gårdsbruket Pungen

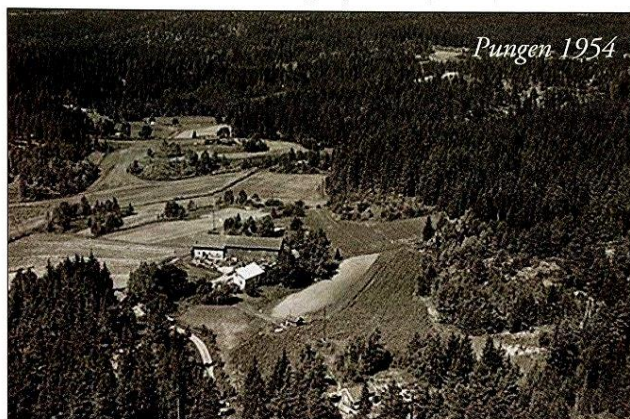
Tar du av fra Siggerudveien ved Boger gård i Gjetsjø og kjører vestover på en smal skogsvei, kommer du til det gamle småbruket Pungen.

En idyllisk plass der den gamle Gaupesteinløypa mellom Skeidarkollen og Sterkerud krysset nede på jordene og over den lille bekken. I dag er vestre jordedel oversvømmet av vann, og en "liten innsjø" er resultatet av beverens inntog i landbruket. Stokkender og kvinender boltrer seg i sitt nye eldorado, og rådyr og elg beiter fritt ned mot vannet.

Dagens eier har latt naturen få råde grunnen, og Grunneierlaget er behjelpelig med viltbeiteordninger.

Pungen er i dag på 191 mål, og det blir dyrket noe poteter og drevet en del vedhogst. Pungen følger den gamle storgården Boger langt bakover i tid, og er registrert som husmannsplass under Boger i 1791. I 1857 blir Boger delt i to med bruksnr 1 og 2, og i 1864 blir Pungen utskilt fra bruksnr 2 og fikk bruksnr 8 med eieren Fredrik Hansen (1864–1873).

Det fulgte flere nye eiere, og i 1919 ble den kjøpt av Kristiania bokbinderforening. En del små feriehytter ble bygget i skogen, og gårdsbruket ble drevet av forpaktere, bla kan nevnes Arne Røis og Bjarne Myrvold.

I 1986 kjøpte Birger (Hansen) Madvig fra Jarfjord ved Kirkenes, Pungen gård, og 75–80 mål med småhyttene i skogsområdet sørøst blir skilt ut. Det er dette området som nå heter Karma Shedrup Ling – et Buddhistisk retreatsenter.

Dagens eier av Pungen, Cato Madvig, tok over i 2001 etter sin far.

Smerta, Nøden, Pina og Hølet forteller om tidligere tiders harde kår på husmannsplasser og småbruk som hadde lite å gi til sine slitere. Men når enkelte steder ble benevnt som Pungen, Ræva og Kødden da kommer vi over i kallenavn og grovhumor, som ble hengende ved.

Det er mulig at Pungen kan ha noe å gjøre med beliggenheten i naturen, for navnet er gammelt og står på tidligere tiders kart.

Kilder:
M.Østlid, Kråkstad en bygdebok, bind 2
Thor Boger
Cato Madvig
Foto: Christian Olsen

AUGUST

Dag/uke	31	32	33	34	35
Mandag		6	13	20	27
Tirsdag		7	14	21	28
Onsdag	1	8	15	22	29
Torsdag	2	9	16	23	30
Fredag	3	10	17	24	31
Lørdag	4	11	18	25	
Søndag	5	12	19	26	

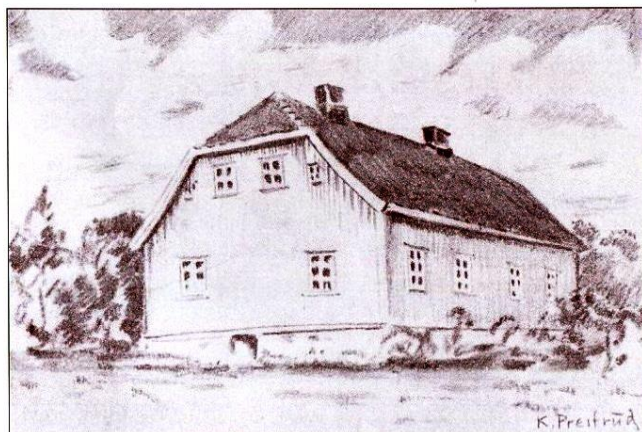

Våningshuset på Vål. Foto (2017): Grunde Vale

Kapteinsgården Vål i Kråkstad

Det ble ved kongelig resolusjon i 1791 bestemt at alle kompanisjefer i Norge skulle få sjefsgårder av kronens eller benefisert gods. "Hovedhensigten med de efter Rescriptet af 2den September 1791 til Compagnie Cheffs Boliger ved de norske Regimenter udnævnte Bøxelgårde gaaer ikke egentlig derhen, at Compagnie Chefferne skulde derved tilflyde Forøgelse i derees Indcome, men fornemmeligen at de ved denne Indretning maatte blive betrygget efterhaanden at faae sikker Boepæl i Compagnie Districterne " En slik sjefsgård var på 1800-tallet den typiske bolig for en kompanisjef, som hadde tittelen kaptein, eller rittmester i kavaleriet. Kapteinsgård, eller sjefsgård, er en betegnelse på en slik gård. Livet på en Kapteinsgård er for øvrig beskrevet i Jonas Lies verk Familien på Gilje.

I Kråkstad var Vål¹ gård en kapteinsgård. Vål ble utlagt som kapteinsgård for det follaugske kompani i 1820, og Kaptein Blichfeldtⁱⁱ overtok gården (den gamle bruker Vebjørn Svendsen flyttet til sin svigersønn på Rød i Kroer, der han døde i 1824). Blichfeldts etterfølger på Vål var kaptein Munch, i 1860–70-årene. Etter ham ble gården brukt av forpaktere frem til 1900, da den ble privat eie.

Kaptein K. F. Kase fikk kongelig skjøte på den for 40000 kroner. I 1903 ble gården skjøtet over til Hans Navestad, og i dag er det et av hans oldebarn som driver gården. De fleste sjefs-/kapteinsgårdene ble solgt i 1850–60-årene, mens Vål altså ble solgt i 1900. Nærmere informasjon om Vål gård er tilgjengelig på nettstedet chefsgaarden.no.

Kilde: Wikipedia og M. Østlids "Kråkstad – en bygdebok"

¹ I de eldste tider ryddet folk jorden ved å brenne trærne, da de ikke hadde redskap til å felle trærne på annen måte.

Et slikt stykke land som var avsvidd, der stubbene sto igjen, ble kalt en "våll" og navnet Vål er avledet av dette.

ⁱⁱ Christian Blichfeldt (1784–1875) var en norsk offiser, tollør og stortingsmann. Blichfeldt var født i Danmark. I 1808 kom han til Norge, ble da sekondløytnant i Oplandske infanteriregiment, premierløytnant året etter, og fra 1819 kaptein i 1. akershusiske infanteribrigade. I 1826 ble han konstituert matrikelkommissær i Aker og Follo. Fra 1832 var han medlem av matrikelkommissjonen for Norge. Siden 1839 var han tollkasserer, først i Holmestrand, deretter fra 1846 i Drammen. Han forlot dette embetet i november 1874, 90 år gammel. Blichfeldt var 3. representant fra Akershus amt på Stortinget i 1830, var da blant annet sekretær i kjøpstadkomiteen. Stortingsrepresentant på ny, 1845, da for Holmestrand, medlem av militærkomiteen. Under tida i Holmestrand var han ordfører 1841–44.

SEPTEMBER

Dag/uke	35	36	37	38	39
Mandag		3	10	17	24
Tirsdag		4	11	18	25
Onsdag		5	12	19	26
Torsdag		6	13	20	27
Fredag		7	14	21	28
Lørdag	1	8	15	22	29
Søndag	2	9	16	23	30

Fremad var arbeidernes idrettslag i Ski. Fremads barneturngruppe har her oppvisning ved Folkets Hus 1. mai 1937. Fotograf ukjent.

Folkets Hus i Ski 100 år

Tidlig på 1900-tallet var den faglige og politiske reisnings-tid, så også i Ski. Omkring 1915 ble det stiftet en sosialdemokratisk arbeiderforening, der urmaker Olsen var en av drivkreftene. Om det var denne foreningen eller arbeiderne ved jernbanen som sto bak initiativet om å bygge et Folkets Hus i Ski er uklart. Det ble i alle fall nedsatt et arbeidsutvalg med oppgave å foreta nødvendige undersøkelser og planlegging. I februar 1917 ble det anskaffet en tomt. Byggearbeidene kom raskt i gang og forsamlingshuset ble innviet 18. oktober 1918.

Ved innvielsen hadde huset en møtesal på 135m² – som etter datidens forhold ble ansett som enorm og nærmest en sensasjon. I 1. etasje var det kjøkken og møterom, mens det i 2. etasje var to leiligheter, en for vaktmesteren og en til utleie.

I 1972 vedtok årsmøtet at huset skulle påbygges. Først fem år senere var dette vedtaket realisert og huset opprustet med kontorlokaler, nye møtesaler og møterom, skytebane og tilfluktsrom med garderobe. Denne investeringen og etterslep med vedlikeholdet var nær ved å knekke foreningen, og ”konkursspøkelset” hang over virksomheten i lang tid.

Folkets Hus i Ski er 100 år

Dette ble en gjentakelse av det ”Huset” opplevde i ”de harde 30-åra” da vedlikehold og reparasjoner også ble utsatt og inventar solgt.

”Limet i maskineriet”, organisatorisk og økonomisk, har også for Folkets Hus i Ski vært viljen hos medlemmene til å bidra med dugnadsinnsats. Også direkte økonomiske bidrag fra medlemmene og en lang og vellykket periode som bingoarrangør på 1970-tallet har gitt foreningen handlingsrom. De enkleste oppgaver med et strøk maling, store oppgaver med ombygginger og utbygginger og teknisk og økonomisk krevende vedlikehold har funnet sine løsninger hos interesserte og dedikerte mennesker. På det beste ble 40–50 personer

mobilisert sammenhengende i flere måneder med restaurering og oppussing. Også den sosiale dimensjon med plass for møter, samvær og fester har alltid funnet sin løsning med oppdekking og innhold fra et korps av medlemmer som kjenner vertskapetets rolle, ansvar og plikter og som bidrar til ”Husets” ve og vel.

Kilde: Jan Svendsen
Foto: Christian Olsen

OKTOBER

Dag/uke	40	41	42	43	44
Mandag	1	8	15	22	29
Tirsdag	2	9	16	23	30
Onsdag	3	10	17	24	31
Torsdag	4	11	18	25	
Fredag	5	12	19	26	
Lørdag	6	13	20	27	
Søndag	7	14	21	28	

FN-dagen 24. oktober

SKI BRANNVESENEN 1959

GEORG PETERSEN

ODD G. OLSEN
Br.sjefens stedfortr.

KÅRE ELLEFSEN
Brannsjefen

MORITZ JENSEN
Br.mester

GUNNAR HUSEBY
U.br.mester

ARTHUR SKORHAUG

THORLEIFBJERKLUND

GEORG KRISTIANSEN
Br.form.

PAUL MJÖNNER
Br.form.

JENS BJØRNEBRAATEN
Br.form.

ERIK ANDRESEN
Br.form.

WILLIAM MOE

RAGNAR HUSEBY

EDGAR JOHANNESSEN

ARNE RAMSDAL

JACOP ANDERSEN

OLAV STAMSAAS

SIGURD HALVORSEN

A. Hilde

Mange kjente Ski-ansikter. Bilde gitt av Jens Chr. Bjørnebråten

Gamle Ski brannvesen

Gulatingsloven fra 900-tallet inneholdt straffebestemmelser for dem som anstiftet brann. Magnus Lagabøters landslov fra rundt 1270 hadde tilsvarende bestemmelser, men i byloven som kom noe seinere fikk vi mer detaljerte regler, både om forebygging av brann og brannsløkking. Disse bestemmelsene gikk etterhvert over i byvedtekter og kongelige forordninger. Forholdsregler mot brann var i lang tid utilstrekkelige og slokningsredskaper meget dårlige. Brannskadene økte og bybrannene raste. I 1767 fikk vi en alminnelig brannordning for byene. Denne bestemte at det skulle utskrives såkalte borgerlige brannkorps, dannet av håndverksborgere og deres svenner. Da det var liten tilførsel av vann og bare håndkraftsprøyter, måtte korpene være mannsterke. Brannkorpset i Kristiania ble oppløst ved lov så seint som i 1894. Vår første brannlov kom i 1908, som en direkte følge av Ålesundbrannen i 1904. Loven gjaldt for bykommunene, men departementet kunne vedta at loven skulle gjelde helt eller delvis for områder «på landets grunn».

Østlid skriver i bygdeboka for Kråkstad (1929) at vannspørsmålet måtte anses å være et av de viktigste spørsmål for Skibyen, ikke minst av hensyn til brannfaren. Han opplyser at brannloven ennå ikke var gjort gjeldene for området. Brannvesenet i Ski ble til etter initiativ fra Ski Vel, som i 1933 søkte om å få brannloven gjennomført. Brannsprøyte på hjul og en del brannslanger med utstyr ble innkjøpt.

Den første brannmesteren var telegrafbestyrer Fredrik Aarstad. Brannvesenet hadde seks fastlønte menn (bistillinger) som holdt utstyret i orden. De hadde telefonvakt ved varslingsanlegget som varslet inntil 30 telefoner direkte ved brannmelding. Det var 12 utskrevne mannskaper pluss reserver. Gjennomsnittsalder i brannvesenet i gamle dager var mellom 40 og 50 år. Det gjaldt

også deltidsmannskapene.

På bildet fra 1959 ser vi mange kjente ansikter, både ansatte i Ski kommune og fra det lokale næringsliv i Skibyen. Dette var personer som det var enkelt å varsle og som hadde mulighet til å rykke ut raskt. Flere av dem disponerte sikkert også bil. Kåre Ellefsen var brannsjef fra 1954 til 1968. Stillingen var kombinert med stillingen som bygningssjef.

Den første brannbilen i Ski var en åpen T-Ford med plass til to mann. Den ble brukt til å frakte utstyr. I 1937 brant Samfundsbygningen ned til grunnen. Også «uthuset» med den første brannstasjonen brant ned med

en del utstyr. Den første virkelige brannbilen var en Fargo 1950-modell med 500 liter vanntank, frontpumpe 2000 liter i minuttet og transportabel pumpe 900 liter i minuttet.

Det gamle brannvesenet hadde muligheter å «brenne» ned hus som skulle rives og på den måten få trening, bl.a. i røykdykking. De hadde også øvelser på brannstasjoner i Oslo. De faste mannskaper hadde øvelse en gang i uka, de utskrevne en gang i måneden.

Kilder: Follo brannvesen, NOU 1982: 32, Aschehougs konversasjonsleksikon

NOVEMBER

Dag/uke	44	45	46	47	48
Mandag		5	12	19	26
Tirsdag		6	13	20	27
Onsdag		7	14	21	28
Torsdag	1	8	15	22	29
Fredag	2	9	16	23	30
Lørdag	3	10	17	24	
Søndag	4	11	18	25	

Allehelgensdag 4. november

Førjulsdag på museet 2013. Hesten heter Maja og kusken Ingrid Nordhagen. Holstadskolen til venstre, bak: skysstasjonen på Korsegården. Foto: Thore Bakk.

Museet vårt – Follo museum

Historien om Follo museum startet for 70 år siden. Den 12. desember 1948 ble Follo historie- og museumslag stiftet, og formålet for dette laget var bl.a. å bygge et kulturhistorisk museum for Follo-regionen. Tanken hadde nok ligget der en stund – hos noen også før krigen – men det var Wilhelm Grøstad fra Nesodden som tok initiativet og inviterte til diskusjon om saken i sitt eget hjem i de første etterkrigsårene. Konklusjonen ble at et historielag og et museumslag burde omfatte hele Follo. Alle de – den gang – ni Follokommunene ble invitert til et møte 1.11.1948 for å få del i museumstanken. Det ble vedtak om at en hurtigarbeidende komite skulle nedsettes, og allerede 12. desember samme år ble stiftelsesmøtet holdt i den gamle festsalen på Norges Landbrukshøyskole. Samtidig ble det vedtatt lover, og et styre for Follo historie- og museumslag ble valgt.

Så var man igang: innsamling av museumsgjenstander, selv om lagringsplass måtte finnes privat, og en jakt på museumstomt var det sentrale.

Etter besøk i flere kommuner endte tomtevalget på et område fra den gamle Seiersten prestegård i Frogn. Dette var nå forswarets eiendom og prestegårdens tidligere hestehage. Først 1. november 1957 var kjøpekontrakten klar og bebyggelsesplaner og finansiering sto på agendaen.

Det første bygget på museumstomten var det gamle stabburet fra Seiersten prestegård, noe som betydde lagringsplass for alle gjenstandene man samlet inn. Etterhvert ble det til et vakkert gårdstun med seks bygninger, og museet kunne åpnes for publikum sommeren 1968 – 20 år etter stiftelsen! For å kunne åpne den flotte hovedbygningen (fra Børsum i Ås), måtte den innredes. Bondekvinnelagene i alle eierkommunene fikk hvert sitt rom, og innredningen ble førsteklasses!

Etter dette har museet blitt utvidet med stadig flere gamle hus, bygging av brannsikker murbygning i 1976

og utvidede tilbud til publikum. Museet fikk flere og større gaver, bl.a. en stor skogeiendom i Frogn, senere kalt "Ødegårdens stiftelse" Tusenvis av dugnadstimer er lagt ned for at museet er blitt som det er nå.

I 1996 skiltes museet og historielaget, idet museet ble egen stiftelse og historielaget ble paraplyorganisasjon for lokallagene i Follo, med hovedformål å utgi årboken. Flere omfattende endringer er gjort i museumsverden de siste årene, den mest omfattende er sammenslåing av alle små museer i ett fylke under fylkesmuseet! For oss i Follo betyr det at vi administrativt er lagt under Akershusmuseet på Strømmen (nå MiA).

I 1998 kom ny handlingsplan vedr. bevaring av kystkultur, og utfra dette ble det besluttet å bygge

"Oslofjordmuseet" med beliggenhet på Vollen i Asker.

Uheldige garantier for finansiering av dette museet har bragt Follo museum inn i alvorlig økonomisk ufare. Man trodde det var enkelt å selge byggetomter fra "Ødegårdens stiftelse" Både stiftelsen Follo museum, som er eier av de store samlingene, bygningene og tomtegrunnen og Ødegårdens stiftelse er nå konkurs. Dette er forferdelig leit for alle oss som gjennom årene har bidratt med dugnad for bevaring av og tilskudd til museets samlinger. Har vi lenger et museum vi kan kalle for vårt?

Kilde: Follominne

DESEMBER

Dag/uke	48	49	50	51	52	1
Mandag		3	10	17	24	31
Tirsdag		4	11	18	25	
Onsdag		5	12	19	26	
Torsdag		6	13	20	27	
Fredag		7	14	21	28	
Lørdag	1	8	15	22	29	
Søndag	2	9	16	23	30	

1. søndag i advent 2. desember, 1. juledag 25. desember, 2. juledag 26. desember

Bilder og kalendere

De fleste bildene i denne kalenderen finnes i fotoarkivet til Ski Historielag. Hvis du gjerne vil ha en kopi av et bilde, kan du henvende deg til ansvarlig for fotosamlingen: Knut Falla, tlf. 928 40 244, e-post knfal@online.no

Mange av bildene er dessuten tilgjengelige i Ski bibliotek/Lokalhistorisk arkiv. Søk gjerne på internett: ski.kommune.no/biblioteket

De siste års kalendere kan fås rimelig ved henvendelse til styret. Styret har kontortid i Ustvedthuset på Waldemarhøy hver tirsdag fra kl. 11–14.

Registrering av bilder

Ski Historielag er interessert i enkeltbilder eller samlinger av bilder fra alle kanter av kommunen. Du må gjerne ta dem med til oss, eller vi kommer hjem til deg for å notere opplysninger om bildene og låne dem for avfotofering. Ta kontakt med Knut Falla på tlf. 928 40 244 eller e-post knfal@online.no for å avtale en tid som passer.

Takk

Vi takker alle som har bidratt med bilder og opplysninger til årets kalender. Takk også til alle som hjelper oss med å selge kalenderen. Vi har hatt et utmerket samarbeid med Marianne Jakset, Goffin Reklame AS – takk til henne!

Rolf Ottesen Grafisk Produksjon har trykket kalenderen.

Årets kalenderkomite har bestått av:

Elin Aas, leder
Sidsel Kandahl
Kai Arne Kramer-Johansen
Terje Lorentzen
Karl-Olaf Løkenhagen
Grunde Vale

Komiteen tar forbehold om mulige feil. Det er dessverre ikke alltid vi klarer å levere et perfekt produkt.